

Ἐπειτα ὁ συγγραφεὺς παραθέτει γνώμας τινὰς τοῦ ἐξ Ἄνδρου φιλοσόφου εἰλημμένας ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἧτοι τὰς ἀφορώσας εἰς τὴν ἱστορίαν, τέχνην, ἐπιστήμην, φιλοσοφίαν καὶ φιλοσόφους, ψυχολογικὴν ἀνθρωπολογίαν, ἐπιστημολογίαν, μεταφυσικὴν, κοσμολογίαν, μεταφυσικὴν ψυχολογίαν, θεολογίαν καὶ ἠθικὴν.

Γενικῶς εἰπεῖν τὸ ἀνωτέρω βιβλίον, καίτοι οὐδεμίαν πρωτοτυπίαν παρουσιάζει, στερούμενον σχολίων καὶ ἄλλων τινῶν προσωπικῶν παρατηρήσεων (πλὴν τῶν ἐν τῷ τέλει τοῦ βιβλίου παρεχομένων σημειώσεων, δι' ὧν ἐπεξηγεῖ οὗτος τινὰς τῶν ἐν τῷ κειμένῳ ὑπαρχουσῶν ἐννοιῶν), ἐν τούτοις ἀποτελεῖ λίαν εὐσύνοπτον βοήθημα διὰ τοὺς μελετητὰς τῆς φιλοσοφίας νεοελληνικῆς ἱστοριογραφίας (!).

Α. Ν. ΖΟΥΜΠΟΣ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ Β., Ἡ Σχολικὴ Βιβλιοθήκη. Ἔκδοσις Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐκπαιδευτικῶν Λειτουργῶν (Χ.Ε.Ε.Λ.), ἐν Ἀθήναις 1963, 80ν σελ. 183, 4 εἰκόνων.

Ὁ αἰὼν, τὸν ὁποῖον ζῶμεν, χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ὑπὸ εὐρυτάτων λαϊκῶν στρωμάτων τάσιν πρὸς μὲν ἄνθρωπον καὶ ἀπὸ θαυμαστάς ἐπιστημονικὰς καὶ τεχνικὰς κατακτήσεις. Μεταπολεμικῶς ἰδίως ἡ τάσις αὕτη σπεύδει νὰ γίνῃ καθολικὸν αἷτημα τοῦ λαοῦ. Αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἶπεν ὁ Ἡρόδοτος πρὸς τὸν Ὀλορον περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θουκυδίδου ἀκρωμένου μετὰ ἐντόνου συγκινήσεως τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας ἀφηγουμένου τὰ κατὰ τῶν Μήδων κατορθώματα τῶν Ἑλλήνων : «²Ω Ὀλορε, ἡ φύσις τοῦ υἱοῦ σου ὄργῃ πρὸς μαθήματα», δύναται σήμερον νὰ λεχθῆ πρὸς τὰ τέκνα ὄλων τῶν λαϊκῶν στρωμάτων καὶ τοῦ χωρικοῦ καὶ τοῦ μικροαστοῦ καὶ τοῦ τῶν μεγάλων οἰκογενειῶν. Τὸ διαφέρον πρὸς γνῶσιν εἶναι γενικὸν καὶ ζωηρὸν καὶ πάντες τρέχουν ὡς ἔλαφοι διψῶσαι ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, ὅπου εἶναι δυνατόν νὰ ἱκανοποιήσουν τὸν πόθον των : εἰς σχολεῖα κανονικὰ ἢ ἐπιμορφώσεως, εἰς ἱνστιτούτα, ἀκαδημίας, φροντιστήρια, εἰς λαϊκὰ πανεπιστήμια, διαλέξεις, κηρύγματα, ξεναγήσεις, συνέδρια, μετεκπαιδεύσεις, θέατρα, κινηματογράφους, ἐκδρομάς, ραδιόφωνον, τηλεόρασιν κλπ. Ὁ εὐγενὴς αὐτὸς πόθος θεραπεύεται καὶ ἀπὸ τὰ ἐκδιδόμενα πολυποικίλα ἔντυπα (ἐφημερίδας, περιοδικὰ, βιβλία).

Ὁ χῶρος ὅμως, ἔνθα κυρίως ἔπρεπε νὰ θεραπεύεται ἡ ἀνάγκη αὕτη, ἔπρεπε νὰ εἶναι αἱ παντοειδεῖς βιβλιοθήκαι. Περιέργως ἢ προσέλευσις εἰς αὐτὰς δὲν εἶναι οἷα ἔδει νὰ εἶναι. Τοῦτο βεβαίως ὀφείλεται εἰς διαφόρους λόγους καὶ οἱ ἀρμόδιοι ὀφείλου νὰ ἄρουν τούτους κατὰ τὸ δυνατόν : διὰ τῆς καλυτέρας ὀργανώσεως τῶν βιβλιοθηκῶν, διὰ τῆς μορφώσεως βιβλιοθηκαρίων, διὰ τῆς ἰδρύσεως ἐδικῶν καὶ γενικῶν βιβλιοθηκῶν παντοῦ ὅπου εἶναι δυνατόν νὰ ἐξυπηρετηθοῦν αἱ διάφοροι κατηγορίαι ἀναγνωστῶν καὶ νὰ εἶναι ἀπεριόριστως προσίται εἰς τὸ κοινὸν καὶ μάλιστα κατὰ τὰς ὥρας καθ' ἃς τελειῶνουν αἱ ἐργασίαι. Νὰ ἰδρυθοῦν τοιαῦται βιβλιοθήκαι εἰς ἐκάστην αὐτοτελεῆ δημοσίαν ὑπηρεσίαν ἢ ἀνεξάρτητον κλάδον αὐτῆς, εἰς πνευματικὰ ἰδρύματα, εἰς τὰ σχολεῖα, εἰς τοὺς δήμους καὶ τὰς κοινότητας, εἰς τὰ σωματεῖα καὶ τοὺς συλλόγους, εἰς τὰ ἐργοστάσια, εἰς τὰ κέντρα ψυχαγωγίας, εἰς τὰ κέντρα παραθερισμοῦ καὶ

1) Πρὸς ἐπίσης καὶ Δημητρίου Π. Πασχάλη, Θεόφιλος Κατρῆς, ἱστορικὴ καὶ φιλοσοφικὴ ἐλέτη, Ἀθήναι 1928.

λουτροθεραπείας, εις τὰ μεγάλα καταστήματα, εις τὰ νοσοκομεία, εις τὰς αἰθούσας ἀναμονῆς κλπ. Ἰδίως πρέπει νὰ δημιουργηθοῦν καὶ εἰδικαὶ βιβλιοθήκαι δι' ἐν εἶδος ἐρεύνης ἢ μελέτης π. χ. ἀρχαιολογική, ἀρχαιολογική, ἱστορική, νομισμάτων, γεωργική, βιομηχανική, τεχνική, κοινωνικῶν ἐπιστημῶν, λογοτεχνική, φιλοσοφική, παιδαγωγική κλπ.

Ὅλαι δὲ αὗται αἱ βιβλιοθήκαι νὰ δανείζον τὰ βιβλία καὶ νὰ βοηθοῦν τοὺς ἀναγνώστας πρὸς συμπλήρωσιν τῆς μελέτης των.

Τί εἶναι ἡ γραφή; Τὸ βιβλίον; Ἡ βιβλιοθήκη; Ἡ τυπογραφία; Ὡς γνωστὸν ἢ μεγαλυτέρα ἐφεύρεις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ γραφή, διότι δι' αὐτῆς κατωρθώθη ἡ διατήρησις τῆς πείρας καὶ ὁ πλουτισμὸς καὶ ἡ προώθησις τῆς γνώσεως. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ χρῆσις τῆς γραφῆς ὑπὸ ἐνὸς λαοῦ ἀποτελεῖ τὸ ὄροσημον τῆς ἱστορίας καὶ τῆς προϊστορίας. Διὰ τῆς γραφῆς τὰ «ἐγνωσμένα» μεταλαμπαδεύονται εἰς τὰς γενεὰς αὐτοῦσαι καὶ ἀμετάβλητα ὅπως κατεγράφησαν. Ἐνῶ ἄνευ αὐτῆς ἡ μνήμη καὶ ἡ στοματικὴ παράδοσις ἐλάχιστον μόνον μέρος διασφάζει καὶ αὐτὸ πυχλάκις παραμορφωμένον ὡς ὄνειρον καὶ παραμῦθι καὶ θρύλον. Ἡ γραφή ἀπετύπωσε τὸ παρελθὸν εἰς διαφόρους ὕλας: λίθον, ξύλον, μέταλλον, ὄστρακα, πάπυρον, μεμβράνην, χάρτην. Τὰ δὲ γραπτὰ αὐτὰ μνημεῖα τοῦ παρελθόντος σφάζονται εἰς τὰ μουσεῖα, τὰς βιβλιοθήκας καὶ τὰ ἀρχεῖα καὶ εἰς ἄλλα πνευματικὰ ἰδρύματα.

Πῶς ἦσαν τὰ βιβλία κατὰ τοὺς διαφόρους σταθμοὺς τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἔθνους; Πῶς ἐμορφώνοντο οἱ σοφοὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων, τοῦ μεσαίωνος καὶ τῶν χρόνων τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος; Ποῖα βιβλία ἐμελετῶντο κατὰ καιροὺς; Πῶς ἦσαν αἱ παλαιαὶ βιβλιοθήκαι; Πῶς πρέπει νὰ ὀργανωθῇ καὶ νὰ λειτουργῇ μία σύγχρονος βιβλιοθήκη; Ποῖα συστήματα ὑπάρχουν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον;

Εἰς πάντα σχεδὸν τὰ ἀνωτέρω ἐρωτήματα δίδονται αἱ δέουσαι ἀπαντήσεις εἰς τὸ βιβλίον τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πειραματικοῦ Σχολείου Ἀθηνῶν κ. Βασίλ. Χαραλαμποπούλου «Ἡ Σχολικὴ Βιβλιοθήκη». Τὸ βιβλίον τοῦτο γεγραμμένον μὲν γνῶσιν καὶ εὐσυνειδήσιαν εἶναι λίαν κατατοπιστικὸν καὶ εἰς τὸ εἶδος του μοναδικὸν εἰς τὴν ἐλληνικὴν βιβλιογραφίαν. Μὲ βᾶσιν τὰς ὁδηγίας τούτου θὰ δόναται ἕκαστος νὰ ἐγκαταστήσῃ μίαν τοπικὴν ἢ εἰδικὴν βιβλιοθήκην. Χωρίζεται εἰς δύο μέρη.

Μέρος Α'—Θεωρητικόν, ἔνθα ἐξετάζεται ἡ βιβλιοθήκη ὡς παράγων παιδείας καὶ πολιτισμοῦ καὶ ἀκολουθῶς παρέχεται σύντομος ἱστορία τῶν βιβλιοθηκῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὴν νεωτέραν ἐποχὴν. Ἀκολουθεῖ τὸ σύγχρονον σχολεῖον καὶ ἡ σχολικὴ βιβλιοθήκη, ἔνθα ἀναπτύσσονται οἱ παιδαγωγικοὶ λόγοι καὶ οἱ ἐπιστημονικοὶ καὶ ψυχολογικοὶ. Ἐν συνεχείᾳ ἐκτίθενται τὰ τῶν σχολ. βιβλιοθηκῶν εἰς τὰς διαφόρους χώρας καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰδικώτερον αἱ παιδικαὶ βιβλιοθήκαι εἰς τὴν Σουηδίαν, αἱ σχολικαὶ εἰς Ἦνωμ. Πολιτείας καὶ αἱ σχολικαὶ εἰς Ἑλλάδα.

Μέρος Β'—Πρακτικόν. Τοῦτο εἶναι τὸ σπουδαιότερον, διότι μὲ σαφήνειαν, λεπτομερείας, παραδείγματα καὶ μεθοδικὴν κατάταξιν παρέχει ὁδηγίας ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας μιᾶς βιβλιοθήκης.

Εἰδικώτερον ἐξετάζεται ἐνταῦθα: ἡ ἐξεύρεσις πόρων, ἡ ἐκλογή καὶ ἀγορὰ βιβλίων, ἡ καταγραφή (βιβλίον εἰσαγωγῆς) καὶ ἡ ταξινόμησις (σύστημα M. Dewey—Ντιαύτ), οἱ δελτιοκατάλογοι (εὐρετήρια), ἡ αἴθουσα τῶν βιβλίων καὶ τοῦ ἀναγνωστηρίου, ἔτησις ἀπογραφῆς, συντήρησις, διοίκησις καὶ ἐποπτεία, δανειστικὴ βιβλιοθήκη, λειτουργία τοῦ ἀναγνωστηρίου, μέθοδος τῆς μελέτης, σύνταξις ἐκθέσεων καὶ πραγματειῶν, ὁ βιβλιοθηκῆριος καὶ τὸ ἔργον του (ὁδηγία μελέτης, συνεργασία του μὲ τὸ διδακτικὸν προσωπικόν, μορφωτικαὶ ἐκδηλώσεις ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ: διαλέξεις, ἑορταί),

σχέσεις σχολείου και δημοσίων βιβλιοθηκών, αναγνωστικά διαφέροντα τών μαθητών, αι έκ τής σχολ. βιβλιοθήκης ωφέλειαι, ή συμβολή του εκπαιδευτικού εις την οργάνωσιν κοινοτικής βιβλιοθήκης.

Ἐκ τής κεφαλαϊώδους ἀναλύσεως του περιεχομένου του βιβλίου τούτου καταφαίνεται ὅτι τούτο δέν εἶναι ξηρός και ἄψυχος ὀδηγός, ἀλλά δοεῖται ἀπό πνοήν δημιουργικήν, προσπάθειαν βελτιώσεως τών κακῶς ἐχόντων, συμπληρώσεως τών κενῶν και τελειοποιήσεως τών ἐλλείψεων. Μὲ αὐτὸ ὡς ὑπόδειγμα και ὀδηγὸν και ἄλλα συναφῆ βοηθήματα θά ἡδύνατο νά διδαχθῆ ἡ βιβλιοθηκονομία εις τοὺς εκπαιδευτικούς, μαθητάς φοιτητάς και ὑπαλλήλους, ὥστε πᾶσα βιβλιοθήκη νά εἶναι συστηματικῶς ὀργανωμένη και νά λειτουργῆ ὁμοιομόρφως. Διότι μία ταξινομημένη και εὐρετηριασμένη βιβλιοθήκη εἶναι θησαυρός προσιτὸς εις τοὺς πάντας, εἰῶ μία σκατάτακτος και ἄνευ εὐρετηρίων εἶναι ὡς νά μη ὑπάρχη. Καὶ αὐτὸ ἰσχύει δι' ὅλας τὰς βιβλιοθήκας, ἀκόμη και τὰς μικράς και ἀτομικὰς.

ΚΩΝΣΤ. ΑΘ. ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

* *

Ν. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ, π. Ἐκπαιδευτικὸς Συμβούλου, Πλάτωνος Φαίδων Τεῦχος Α', *Πρόλογος — Μακρὰ Εἰσαγωγή, Ἀρχαῖον Κείμενον* — Μετάφρασις Ἀθῆναι 1962, σελ. 345.

Ν. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ, π. Ἐκπαιδευτικὸς Συμβούλου Πλάτωνος Φαίδων, Τεῦχος Β', *Ποικίλαι Ἑρμηνευτικαὶ Σημειώσεις* Ἀθῆναι 1962, σελ. 388.

Εἰς δύο ὀγκῶδεις τόμους ὁ πρόην Ἐκπαιδευτικὸς Σύμβουλος Ν. Βασιλόπουλος ἔρχεται νά μᾶς δώσῃ μαζί με τὸ κείμενον και τὴν μετάφρασιν του ἐνδόξου τούτου πλατωνικοῦ διαλόγου πᾶν ὅτι χρειάζεται διὰ τὴν κατανόησιν και προσοικείωσιν του ἐκ πάσης ἐπόψεως πλουσιωτάτου κατὰ τὸ περιεχόμενον και ἀρτιωτάτου κατὰ τὴν λεκτικὴν ἔκφρασιν ἀριστουργήματος τούτου του Πλάτωνος. Τὰ πλατωνικὰ ἔργα ἔχουν ἀπέραντον βάθος, τὸ ὁποῖον δέν εἶναι δυνατὸν νά ἐξαντληθῆ με πρόχειρον και ἐπιπόλαιον ὑπομνηματισμόν. Χρειάζεται ὁ ἀναγνώστης τὴν διαρκῆ βοήθειαν και τὴν χειραγώγησιν του ἑρμηνευτοῦ. Κατὰ ταῦτα τὸ μήκος τὸ ὁποῖον ἔδωκεν ὁ Ν. Βασιλόπουλος εις τὴν ἑρμηνευτικὴν και ὑπομνηματιστικὴν ἐπὶ του πλατωνικοῦ τούτου διαλόγου ἔργασίαν, τυγχάνει πλήρως δεδικαιολογημένον. Ἡ κριτικὴ ἐπισκόπησις ἀδυνατεῖ βεβαίως νά παρακολουθῆσῃ και νά παρουσιάσῃ τὴν ὑπομνηματιστικὴν και ἑρμηνευτικὴν ἔργασίαν εις ὅλην τὴν τὴν ἔκτασιν. Ὁφείλει νά παρουσιάσῃ ὅμως αὐτὴν εις τὴν γενικὴν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς οἰκοδομῆς και νά ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν του μελετητοῦ ἐπὶ τῶν μεγάλων ἀρετῶν αἱ ὁποῖαι ἀναδεικνύουν τὴν πολύμοχθον ἔργασίαν του Ν. Βασιλόπουλου ὡς τὸ ἀριστον μεταξὺ πάντων τῶν παρ' ἡμῖν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων διὰ τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἐγράφη βοήθημα.

Πρὶν ὅμως εἰσελθῶμεν εις τὴν παρουσίαν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς διαρθρώσεως τῆς πρὸ ὀφθαλμῶν συγγραφῆς, κρίνομεν ἀπαραίτητον νά σταματήσωμεν ἐπ' ὀλίγον εις τὸν προτασσόμενον εις τὸ πρῶτον αὐτῆς τεῦχος (σελ. 8—21) ὑπὸ του συγγραφέως προλογον. Ὁ Ν. Βασιλόπουλος προέρχεται ἐκ τῆς τάξεως τῶν διακονησάντων εις τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκπαιδεύσεως λειτουργῶν. Διῆλθε δι' ὅλων τῶν εκπαιδευτικῶν βαθμίδων και ὑπηρετήσε τὰ ἰδεώδη τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας μετὰ πίστεως και ἀφοσιώσεως. Φυσικὸν εἶναι κατόπιν τούτου αἰσθανόμενος ἑαυτὸν ἀρρήκτως συνδεδεμένον με τὴν μοῖραν